

**Говор чланице Сталне делегације Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине у Парламентарној скупштини Централноевропске иницијативе (ЦЕИ) др Данијеле Мартиновић на састанку Одбора Парламентарне димензије ЦЕИ
Беч, 11. јуни 2014.**

"Образовање као темељ просперитета

Право на образовање омогућава лични и друштвени развој индивидуе чиме доприноси индивидуалној аутономији, заштити од арбитрарности државне власти што је претпоставка демократије, развоју осећаја друштвене одговорности, једнакост могућности и једнак приступ образовању. Стога се може рећи да је зајамченост права на образовање ствар једнакости и правде.

Алармантна истина да је у XXI вијеку готово милијарду људи неписмено, да стотину двадесет милиона дјеце широм свијета нема приступ образовању, право на образовање начинила је приоритетом међународне заједнице. Предузимају се активности које за циљ имају афирмацију општег права на образовање, једнаког приступа образовању, забране сваког облика дискриминације и неједнакости у образовању и сл. Налаже се предузимање свих потребних легислативних, административних, институционалних и других мјера које ће допринијети истинској имплементацији пуног и општег права на образовање.

Све више се почиње увиђати да право на образовање представља опште добро човјечанства. У настојању да се створи бољи свијет, праведнији и одговорнији, образовање данас добија статус општег добра. Таквом статусу доприноси околност да образовање и знање представља мјеру слободе и просперитета, као и да је услов опште добробити. Стога је неопходно да међународна заједница преузме одговорност и пружи право значење праву на образовање које би било у складу са Преамбулом Универзалне декларације о људским правима која указује да је признавање урођеног достојанства и једнаких и неотуђивих права свих чланова људске породице темељ слободе, правде и мира у свијету.

Иако право на образовање добија статус приоритета међународне заједнице, очигледно је да и после пуних шест деценија од доношења Универзалне декларације о људским правима, и готово двије деценије од усвајања Конвенције

о правима дјетета (1990), обавеза његове пуне афирмације није испуњена. Рок за испуњење ове обавезе пролонгиран је до 2015. године. Међутим, досадашње стање нас не наводи да повјерујемо да ће обавеза пуне афирмације права на образовање бити испуњена до утврђеног рока. Наиме, присутне су опште прокламације овог права, али опште акције за његову де факто реализацију још увијек нема. То је последица недостатка могућности, мада понекад и недостатка воље за решавање овог проблема.

Имплементација права на образовање као основног људског права које је услов реализације осталих људским бићима инхерентних права и претпоставка људске сигурности, демократије и друштвеног прогреса, од суштинског је значаја будући да представља опште добро човјечанства. Међутим, прерано је за давање оцјена успјешности његове имплементације. Због тога остаје да видимо да ли ће међународна заједница у утврђеном року заиста предузети све неопходне мјере за обезбјеђење пуне реализације права на образовање, једнаког приступа образовању свима и образовања без дискриминације и неједнакости.

У Босни и Херцеговини, и поред децентрализације у области образовања, унутар државног министарства за цивилне послове формиран је сектор за образовање. Област образовања је, због специфичности које владају у БиХ, врло осјетљиво питање. Па ипак, као резултат реформи у области образовања, на нивоу БиХ усвојено је пет стратегија из ове области а то су:

- Стратешки правци развоја предшколског одгоја и образовања у БиХ;
- Стратегија развоја стручног образовања и обуке у БиХ за период 2007-2013. године;
- Стратешки правци развоја образовања у БиХ, са планом имплементације 2008 – 2015,
- Мапа пута и план активности за укључивање БиХ у ЕУ програме за цјеложивотно учење и
- Млади у акцији.

Осим тога усвојено је и 7 основних стратегија и смјерница за имплементацију болоњског процеса:

- Оквир за високошколске квалификације у БиХ;
- Провођење оквира за високошколске квалификације у БиХ;
- Стандарди и смјернице за осигурање квалитета у високом образовању у БиХ;
- Препоруке за имплементацију осигурања квалитета у високом образовању у БиХ;
- Државни акциони план за признавање квалификација у БиХ; Модел додатка дипломи за БиХ и
- Приручник за кориснике за модел додатка дипломи за БиХ).

Образовни систем у Босни и Херцеговини се састоји од 4 основна нивоа образовања:

- Предшколско васпитање и образовање
- Основно образовање
- Средње образовање
- Високо образовање

Основно образовање у Босни и Херцеговини је обавезно и бесплатно за сву дјецу у доби од 6 или 7 до 15 година живота и траје 9, односно 8 година. Наиме, у неким подручјима БиХ 2004. године је усвојен систем основног образовању који почиње са 6 навршених година и траје укупно 9 година.

Средње образовање у Босни и Херцеговини је као и у случају основног образовања бесплатно.

Међутим, иако постоје иницијативе да овај ниво образовања постане обавезан, то је случај само у Кантону Сарајево. Средње школе се дијеле на опће и техничке средње школе и трају 3 или 4 школске године.

Систем високог образовања у БиХ се заснива на принципима Болоњске декларације. Према овом принципу високо образовање је организовано по систему преносивих бодова (ECTS) и има три нивоа. Већина високошколских установа усвојила је принцип школовања који се састоји од три циклуса у трајању од 4+1+3 академске године док је у мањем броју заступљен систем 3+2+3. Први циклус у трајању од 4 (односно 3) академске године назива се додипломски

или бацхелор студиј и носи укупно 180-240 ECTS бодова, а студентима се додјељује титулу бацхелор са додатком области која је завршена. Други циклус је постдипломски студиј, који траје 1 (односно 2) године и носи 60 или 120 ECTS бодова и титулу магистра умјетности или наука. Трећи, задњи циклус високог образовања, у ствари је докторски студиј који је наставак магистарског студија и траје 3 године, а након завршетка овог студија додјељује се титула доктора умјетности или науке." (крај)